

LWAOW-ers melden zich voor bezoek archeologisch depot Batavialand

Even LWAOW-ers bijpraten....

juli 2024

Agenda

31 augustus	Bezoek archeologisch depot Batavialand Lelystad; zie pt.2
4 oktober	Bezoek depot Maritiem museum Rotterdam; zie pt.3
12 oktober	STIMON-dag op Ameland
15 oktober	Eerste webinar over Posities en coördinaten. Voor meer info zie pt.4
1 – 2 februari	Duikvaker 2025 in Haren

1. Duikweek Klein Hollandia, 8 juni – 15 juni 2024, Eastborne Engeland

Door: André Koopmans

In 1656 werd zij te water gelaten en eindigde uiteindelijk op 24 maart 1672 op de bodem van het Engelse Kanaal voor de kust bij Eastbourne. We hebben het hier over het oorlogsschip de Klein Hollandia, een Nederlands oorlogsschip van de Admiraliteit van Rotterdam.

Een schip met een imposant oorlogsverleden:

- 29 oktober 1658: Slag in het Sont (onder admiraal Wassenaar van Opdam);
- 13 juni 1665: Slag bij Lowestoft (vlaggenschip van admiraal Johan de Liefde);
- 19-24 juni 1667: Tocht naar Chatham (onder admiraal Michiel de Ruyter).

Haar laatste wapenfeit vond plaats voor de zuidkust van Engeland. Als escorteschip van de Smyrnavloot (handelsvloot naar de Middellandse Zee) werden ze op de terugweg aangevallen door een Engels eskader onder bevel van Robert Holmes. De *Klein Hollandia* ging verloren.

Van 8 juni tot en met 15 juni 2024 waren tien Nederlandse maritieme archeologische duikers (vrijwilligers van de LWAOW) in Engeland. Onder begeleiding van stafleden Mark Beattie-Edwards, Sarah Hasan en Tom Stockman van de NAS (Nautical Archaeology Society) zijn de beschermde wraklocaties van de Klein Hollandia, Norman's Bay wreck en de HMS Holland No.5 bezocht. Een week lang duiken vanaf het duikschip ms Our W van schipper Dave Ronnan.

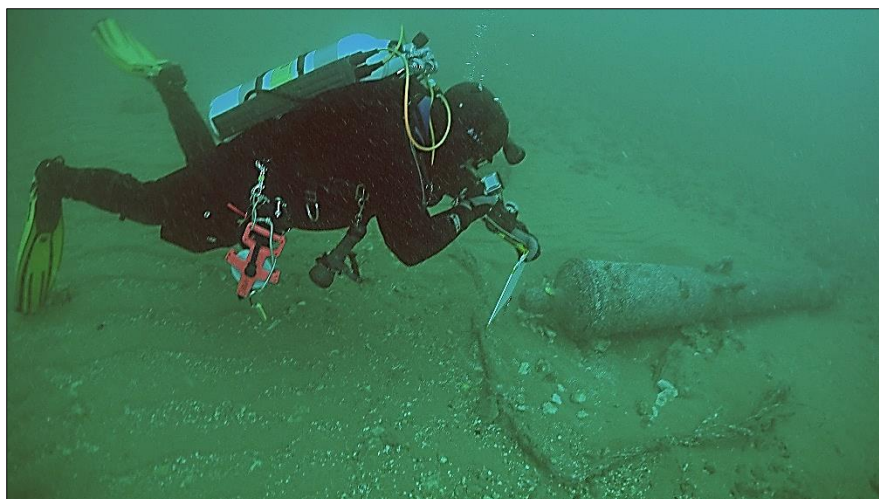

Afb.1: Duikschip ms Our W (foto: teamlid).

Een fantastische duikweek waarin jeugddromen werkelijkheid werden. Als kind en jongvolwassene had menig teamlid de documentaires van Cousteau gezien, over oude scheepswrakken en kanonnen in de onderwaterwereld. De hoofdattractie stond in het teken van de *Klein Hollandia*. Een bijzonder wrak met een bijzonder verhaal. Veel kanonnen waaronder bijzondere bronzen exemplaren, houten scheepsdelen en ook Italiaans keramiek en Carrara marmer was aan boord.

Op een ander wrak werd gedoken

bij Norman's Bay. Men vermoedt dat het Norman's Bay-wrak het Nederlandse oorlogsschip *Wapen van Utrecht* is, vergaan tijdens de zeeslag tussen de Franse, Engelse en Nederlandse vloten bij Beachy Head in 1690. Ook dit wrak is een indrukwekkend gezicht dat begint bij een groot anker en vele kanonnen verspreid over de zeebodem. Twee kanonnen staan rechtop en vormen een boog waar onderdoor gedoken kan worden. Beide kanonnen worden rechtop gehouden door hun gewicht en de hoeveelheid concretie. Naast het genieten werden er archeologische taken verricht. De verschillende taken omvatten schoonpoetsen van enkele kanonnen, verkennen van geschutpoorten en houtconstructies, identificeren van de kombuis (veel steentjes opmeten en tellen) en video opnamen maken voor 3D modellen.

Afb.2: Bronzen kanon (nr.6) op de Klein Hollandia (foto: Ernie de Jonge).

Tot slot hebben wij een duik gemaakt op de onderzeeër *HMS Holland No.5*. Ze was een van de eerste onderzeeërs die in dienst werd genomen in 1902 door de Royal Navy. Uniek in haar klasse, droeg ze een van de eerste periscopen. De onderzeeër zank in het Engelse Kanaal bij Beachy Head op 8 augustus 1912, op sleeptouw om gesloopt te worden in Sheerness.

De *Klein Hollandia* en de *Holland No.5* liggen relatief diep (ca. 32m) en werden bij laagwater in de ochtend bedoken, het ondieper (13m) gelegen Norman's Bay-wrak bij hoogwater in de middag. Mooie, relatief kalme zeegangen en de duiklift maakten het in de boot klimmen met complete duikuitrusting gemakkelijk.

Maandagochtend, donderdagmiddag en vrijdag was het weer niet geschikt om te duiken. Er is van de gelegenheid gebruikgemaakt om enkele musea te bezoeken: het Wrakkenmuseum in Hastings (bekend van het VOC-schip de *Amsterdam*) en het Bexhill Museum met enkele stukken uit de *Klein Hollandia*. Een mooie cultureel-historische week werd op vrijdag afgesloten met een dagje Portsmouth Royal Navy Museum, waar de *Mary Rose*, *HMS Victory* en de *Holland No.1* onderzeeër (zusterschip van de *Holland No.5*) te zien zijn in de tentoonstelling.

Afb.3: 3D model HMS Holland 5 (Ernie de Jonge).

Het was vaak vroeg uit de veren, maar dit werd beloond met prachtige duiken, 's avonds heerlijk eten en mooie vriendschappen. Ik denk dat we kunnen zeggen dat Joop, Klaas, Ernie, Ernst, Bert, Feiko, Kirsten, Roel, André en Rinus het erover eens zijn dat het een zeer geslaagde week was en zeker voor herhaling vatbaar!

Afb.4: Het duikteam (foto: teamlid).

2. Bezoek Maritiem Archeologisch Depot Batavialand

Het maritiem archeologisch depot in Lelystad bevat de maritiem archeologische rijkscollectie van ca. 38.000 vondsten. Een groot deel daarvan is opgegraven in de drooggevalen IJsselmeerpolders, andere zijn afkomstig uit voornamelijk de Waddenzee en de Noordzee. Wil je dit nu graag zelf eens zien, geef je dan op voor het bezoek aan het depot! Joran Smale, depotbeheerder, zal de rondleiding verzorgen.

Zie ook [Maritiem Archeologisch Depot - Batavialand](#)

Datum: **zaterdag 31 augustus 2024**; aanvang 11:00 uur; tijdsduur 1,5 a 2 uur;

Deelnemers: maximaal 10

Kosten: geen kosten verbonden aan het depot bezoek. Let op: wil je ook het museum bezoeken dan kost dat € 16,00 (Museumjaarkaart gratis). Het museum is open van 11.00 – 17.00 uur

Adres: Batavialand, Bataviaplein Lelystad 8242 PA Lelystad
NB. Je kunt het beste parkeren bij Batavia Stad (€ 3,- per dag)

Opgave: secretariaat@lwaow.nl onder opgave van depot bezoek Batavialand

3. Bezoek Depot Maritiem Museum Rotterdam

Het Maritiem Museum Rotterdam is een van de grotere maritieme musea in Nederland. Sinds 1874 heeft het museum een collectie opgebouwd van meer dan een miljoen objecten! Het museum heeft niet alleen een grote bibliotheek maar ook een grote collectie scheepsmodellen, kaarten, afbeeldingen en voorwerpen. Leer meer over wat het museum allemaal in huis heeft, hoe je kunt

vinden wat ze hebben en wat je daarmee kunt in je onderzoek voor de maritieme archeologie. De rondleiding wordt verzorgd door de conservatoren van het Maritiem Museum Rotterdam Gwen Lemmers en Annette de Wit.

Zie ook [Maritiem Museum Collectie Online | Startpagina \(adlibhosting.com\)](https://adlibhosting.com)

Datum: **vrijdag 4 oktober 2024**; aanvang 13:00 uur; tijdsduur 1,5 a 2 uur;

Deelnemers: maximaal 15

Kosten: alleen depot bezoek gratis, een aansluitend museumbezoek is gratis. Ben je in het bezit van een museumjaarkaart neem deze dan mee om het museum te steunen. Het museum is open van 10:00 tot 17:00 uur

Adres: Maritiem Museum Rotterdam; Leuvehaven 1 3011 EA Rotterdam

NB. Je kunt het museum het beste bereiken met het openbaar vervoer (metro halte: Beurs)

Opgave: secretariaat@lwaow.nl onder opgave van depot bezoek MMR

4. Webinars Maritiem Nederland

Bijdrage Kirsten Pollé en Janneke Bos

Dit jaar zullen er weer verschillende webinars over maritieme onderwerpen plaatsvinden in het kader van kennisverbreding. De webinars vinden één keer per maand plaats op de dinsdagavond van 19:30 tot 21:30 uur, inclusief pauze. De webinars starten in oktober 2024 en eindigen voorjaar 2025. De webinars kunnen los van elkaar gevolgd worden en worden niet opgenomen.

Aanmelden voor de webinar(s) kan via het e-mailadres: webinar@lwaow.nl. Vermeldt daarbij uw naam en de datum + onderwerp van de gekozen webinar(s). Enkele dagen voor het webinar krijgt u van ons een email met daarin alle gegevens die nodig zijn om het webinar digitaal bij te wonen.

Let op: Teams hoeft niet geïnstalleerd te worden, u kunt deelnemen via de browser.

Geplande datums. Noteer ze alvast in je agenda!!

Webinar 1 – Posities en coördinaten (15 oktober 2024)

In dit webinar wordt aandacht besteed aan coördinaten en de verschillende notaties. Komen verschillende coördinatensystemen aan bod en vertellen we hoe je posities van je GPS omrekent naar RD coördinaten. Tevens zullen we aandacht besteden aan oude coördinaten en hoe je die kunt omrekenen. Ook de nauwkeurigheid van een positie komt aan bod. Met welke methode is die positie vastgesteld? Het geografische noorden en het magnetische noorden lagen niet altijd op dezelfde afstand van elkaar. Je leert meer over het kompas en de GPS. Tot slot zullen we je een aantal websites en apps laten zien die je kunt gebruiken.

Webinar 2 – Historische Kaarten (12 november 2024)

In dit webinar vertellen we je meer over de verschillende soorten kaarten die er zijn, zowel voor de scheepvaart als voor archeologisch onderzoek. Wat staat er in een kaart, welke informatie kun je vinden in een kaart en welke informatie staat er niet op? We gaan o.a. in op afstanden in een zeekaart, de schaal van de kaart, betekenis van symbolen en generaliseren. We laten je diverse websites zien waar je oude historische digitale kaarten kunt vinden en hoe je die kunt gebruiken voor je eigen onderzoek. Ook laten we het verschil zien tussen viewers en geografische informatiesystemen.

Webinar 3 - Lloyd's Register (10 december 2024)

Vrijwel alle zeeschepen hadden wel met Lloyd's Register te maken. Maar wat is Lloyd's eigenlijk en wat doen/deden ze? In dit webinar zullen we aandacht besteden aan de verschillende onderdelen van Lloyd's. Ook heeft Lloyd's een prachtig digitaal archief dat we via diverse

onderwerpen zullen bekijken. We duiken de registers in en kijken naar gescande documenten. Op de website van Lloyd's staan diverse interessante onderwerpen die de revue passeren. Na afloop van dit webinar weet je wat je waar kunt vinden en kun je zelf aan de slag.

Webinar 4 – Scheepsmetingen (14 januari 2025)

In archieven vind je diverse scheepsgegevens zoals de afmetingen van het schip en de tonnage. Maar wat bedoelen ze daar nu eigenlijk mee? Hoe werd het tonnage van een schip berekend? Is een ton voor een zeeschip hetzelfde als een ton in de binnenvaart? Ook komt het lezen van scheepsbouwkundige tekeningen aan bod. Na afloop van dit webinar weet je meer van de geschiedenis van de scheepsmeting.

Webinar 5 - Digitale archieven (11 februari 2025)

Er zijn vele digitale archieven die bij maritiem onderzoek bruikbaar zijn. Iedereen kent wel een website waar hij/zij veel gebruik van maakt. In dit webinar komen diverse van deze websites aan bod waaronder Marhisdata en het Nationaal Archief. Wat kun je waar vinden? Dit webinar geeft tips voor digitaal archief onderzoek.

Activiteiten van de LWAOW worden ondersteund door:

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

ADC

Maritiem

Stichting ter Bevordering van de Onderwater- en Scheepsarcheologie (BOS)

Baars-CIPRO
Civil Engineering
Professional Diving

Stichting ter Bevordering van de
Onderwater- en Scheepsarcheologie